EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.1.2023.
COM(2023) 11 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi pčelarskih programa

Sadržaj

1. UVOD 2
2. METODOLOGIJA 3
3. PREGLED SEKTORA PČELARSTVA U EU-u 3
3.1. Proizvodnja i cijene 3
3.2. Trgovina 4
4. PROVEDBA NACIONALNIH PČELARSKIH PROGRAMA 5
4.1. Pravna osnova 5
4.2. Ciljevi i mjere 6
4.3. Proračun EU-a za nacionalne pčelarske programe i stopa korištenja 7
4.4. Dodjela doprinosa EU-a po državi članici 8
4.5. Nastali rashodi po vrsti mjere 9
5. METODE UPOTRIJEBLJENE ZA ODREĐIVANJE BROJA KOŠNICA 10
6. PČELARSTVO U STRATEŠKIM PLANOVIMA U OKVIRU ZPP-a NAKON 2022. 12
7. ZAKLJUČAK 13

1. UVOD

Iako relativno malen u usporedbi s nekim drugim poljoprivrednim sektorima, sektor pčelarstva iznimno je važan. Osim što nam daje med i druge pčelarske proizvode, neprocjenjiv je i njegov doprinos oprašivanju usjeva, voća i drugog bilja. U okviru zajedničke poljoprivredne politike EU-a (ZPP) postoji nekoliko alata za potporu pčelarskom sektoru, a među njima su i pčelarski programi utvrđeni Uredbom (EU) br. 1308/2013[1] (Uredba o ZOT-u).

U skladu s člankom 225. točkom (a) Uredbe o ZOT-u Komisija je dužna svake tri godine podnijeti izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi mjera za sektor pčelarstva kako je navedeno u člancima 55., 56. i 57. Izvješće mora sadržavati i najnovija kretanja u pogledu sustava za identifikaciju košnica. Ovo izvješće u skladu je sa zahtjevima iz članka 225. točke (a).

Izvješćem je obuhvaćena provedba nacionalnih pčelarskih programa za razdoblje 2020.–2022., izrađenih za pčelarske godine 2020.–2022. tj. za razdoblje od 1. kolovoza 2019. do 31. srpnja 2022., o kojima je Komisija obaviještena do 15. ožujka 2019. Ti su programi potom u 2021. izmijenjeni kako bi ih se produljilo do 31. prosinca 2022. u skladu s člankom 55. stavkom 1. Uredbe o ZOT-u kako je izmijenjena prijelaznom uredbom[2]. Tom izmjenom povećana su i godišnja proračunska sredstva EU-a s 40 milijuna EUR na 60 milijuna EUR[3] u 2021. Produljenjem programa omogućuje se kontinuitet između aktualnih i budućih intervencija uključenih u strateške planove u okviru ZPP-a. Izvješće ne obuhvaća provedbu tijekom produljene pčelarske godine od 1. kolovoza 2021. do 31. prosinca 2022. Cjelovito izvješće o provedbi tijekom produljene godine može se pripremiti tek krajem 2023. jer se plaćanja korisnicima provode do 15. listopada 2023.

Ovo je osmo izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi pčelarskih programa. Izvješće ne uključuje sve aspekte pčelarstva, već je fokusirano na provedbu pčelarskih programa. Ono međutim sadržava kratak pregled pčelarskog sektora u EU-u i informacije o potpori EU-a pčelarskom sektoru u okviru budućih strateških planova u okviru ZPP-a.

EU pruža izravnu potporu pčelarskom sektoru od 1997.[4], a svaka država članica ima mogućnost izraditi nacionalni program za svoj pčelarski sektor. Cilj je programa poboljšati opće uvjete za proizvodnju i stavljanje na tržište pčelarskih proizvoda: meda, matične mliječi, peludi, propolisa i pčelinjeg voska.

Pčelarske programe sufinancira Europska unija po stopi od 50 %, a traju tri godine. Programi su dobrovoljni, ali sve su ih države članice odlučile uvesti, što pokazuje znatan interes država članica i potrebe tog sektora. Sektor će od 2023. nastaviti primati potporu u okviru obveznih intervencija u

[1] Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda, SL L 347, 20.12.2013., str. 671.

[2] Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022., SL L 437, 28.12.2020., str. 1.

[3] Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027., SL L 433 I, 22.12.2020., str. 11. Ukupni iznos predviđen višegodišnjim financijskim okvirom za Europski fond za jamstva u poljoprivredi uključuje povećanje na 60 milijuna EUR godišnje za pčelarske programe.

[4] Uredba Vijeća (EZ) br. 1221/97 od 25. lipnja 1997. o utvrđivanju općih pravila za primjenu mjera za poboljšanje proizvodnje meda i njegova stavljanja na tržište, SL L 173, 1.7.1997., str.1.

pčelarstvu koje su dio nedavno odobrenih strateških planova u okviru ZPP-a. Države članice mogu i povećati stopu sufinanciranja s najmanje 50 % na najviše 70 %.

2. METODOLOGIJA

Ovo se izvješće temelji na sljedećim izvorima informacija:

- informacije koje su dostavile države članice u skladu s Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2015/1366 u pogledu potpore u pčelarskom sektoru[5], uključujući one o broju košnica na njihovu državnom području,
- informacije koje su dostavile države članice u skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2015/1368 u pogledu potpore u pčelarskom sektoru[6], uključujući godišnja izvješća o provedbi u skladu s člankom 10. te uredbe. Ta godišnja izvješća uključuju sažetak rashoda u eurima nastalih tijekom pčelarske godine, raščlanjenih po mjerama, te rezultate na temelju pokazatelja uspješnosti za svaku provedenu mjeru. Međutim, ti pokazatelji nisu usklađeni na razini EU-a te nisu korišteni pri donošenju zaključaka u kontekstu ovog izvješća,
- podaci o proizvodnji meda i međunarodnoj trgovini medom dobiveni od EUROSTAT-a[7], UN-ove baze podataka Comtrade[8] te Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO)[9].

Detaljni podaci i pregledne tablice o tržištu meda i o nacionalnim pčelarskim programima dostupni su na Komisijinu portalu Europa[10].

3. PREGLED SEKTORA PČELARSTVA U EU-u

3.1. Proizvodnja i cijene

Najnoviji dostupni podaci o proizvodnji i cijenama u EU-u obuhvaćaju 2017. i 2018., a države članice su ih dostavile 2019. u okviru svojih nacionalnih pčelarskih programa za razdoblje 2020.–2022. Države članice bi 2023. trebale dostaviti slične tržišne podatke za 2021. i 2022.[11]

Proizvodnja

Podaci za 2018. dostavljeni 2019. u okviru programa za 2020.–2022. pokazuju da je u EU-u bilo oko 17,3 milijuna košnica kojima je upravljalo 615 058 pčelara. Od tada se broj košnica povećao na 18,9 milijuna u 2020. i 20 milijuna u 2021. I najnoviji podaci za 2018. o broju pčelara upućuju na

[5] Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/1366 od 11. svibnja 2015. o dopuni Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru, SL L 211, 8.8.2015., str. 3.–6.
[6] Provedbena uredba Komisije (EU) 2015/1368 od 6. kolovoza 2015. o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu potpore u pčelarskom sektoru, SL L 211, 8.8.2015., str. 9.–16.
[7] https://ec.europa.eu/eurostat.
[8] https://comtrade.un.org/.
[9] http://www.fao.org/home/en/.
[10] https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/honey_hr
[11] U skladu sa zahtjevima iz članka 15. stavka 3. Provedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1475 od 6. rujna 2022. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu evaluacije strateških planova u okviru ZPP-a i pružanja informacija za praćenje i evaluaciju, SL L 232, 7.9.2022., str. 8.

znatno povećanje od 2016., kada je za programe za razdoblje 2017.–2019. bilo prijavljeno 568 194 pčelara. Međutim, treba napomenuti da nema usklađene metode za definiranje pčelara ni za procjenu broja pčelara, pa promjena tog broja ne mora nužno odražavati opći trend u tom sektoru.

Budući da države članice od 2018. nisu dostavile podatke o proizvodnji, a dostavljeni podaci navedeni su u prethodnom izvješću od 17. prosinca 2019.[12], ovo se izvješće temelji na podacima FAO-a. Prema tim podacima Europska unija je u 2020. proizvela 217 864 tona meda, što EU čini drugim po veličini proizvođačem meda na svijetu, iza Kine koja je proizvela 458 100 tona. Od 2018. proizvodnja u EU-u smanjila se s 258 610 tona za oko 16 %. EU ne proizvodi dovoljno meda za pokrivanje vlastitih potreba. U 2020. proizvodnja je pokrivala oko 60 % potreba[13], tj. bila je otprilike na istoj razini kao 2018. Glavni je dobavljač uvezenog meda u 2020. bila Ukrajina (31 % uvezenih količina), a drugi po veličini Kina (21 % uvezenih količina).

Cijene

Prema najnovijim dostupnim podacima koje su države članice dostavile za 2018., prosječna cijena višecvjetnog meda u EU-u iznosila je 6,46 EUR/kg na mjestu proizvodnje i 3,79 EUR/kg za veleprodaju u rinfuzi. Cijene meda znatno se razlikuju, ovisno o državi članici, kvaliteti i mjestu prodaje. U usporedbi s prethodnim brojkama dostavljenima za 2015., prosječna cijena jedva da se promijenila. Međutim, prosječni troškovi proizvodnje povećali su se s 3,21 EUR/kg u 2015. na 3,90 EUR/kg 2018., što bi moglo značiti manje profitne marže po kilogramu proizvedenog meda. Budući da države članice ne prijavljuju količine meda koji se prodaje u rinfuzi i na mjestu proizvodnje, teško je izračunati koliku profitnu maržu ostvaruju proizvođači.

3.2. Trgovina[14]

Uvoz

Kad je riječ o medu, stopa samodostatnosti u EU-u iznosi samo 60 %. U 2021. EU je uvezao 173 403 tona meda u ukupnoj vrijednosti od 406,1 milijun EUR. EU je drugi po veličini uvoznik meda na svijetu, iza Sjeverne Amerike, a Ukrajina je njegov glavni dobavljač. Od 2019. uvoz u EU iz Ukrajine povećao se s 44 523 tona u 2019. na 53 777 tona u 2021. U istom se razdoblju uvoz iz Kine, drugog po veličini dobavljača EU-a, također povećao s 45 108 na 48 109 tona, dok se uvoz od trećeg i četvrtog po veličini dobavljača, Argentine i Meksika, smanjio s 21 269 tona odnosno 18 205 tona u 2019. na 14 396 tona odnosno 15 486 tona u 2021.

Med uvezen iz trećih zemalja obično je jeftiniji od meda proizvedenog u EU-u te je prosječna uvozna cijena 2021. iznosila tek nešto više od 2,34 EUR po kilogramu.

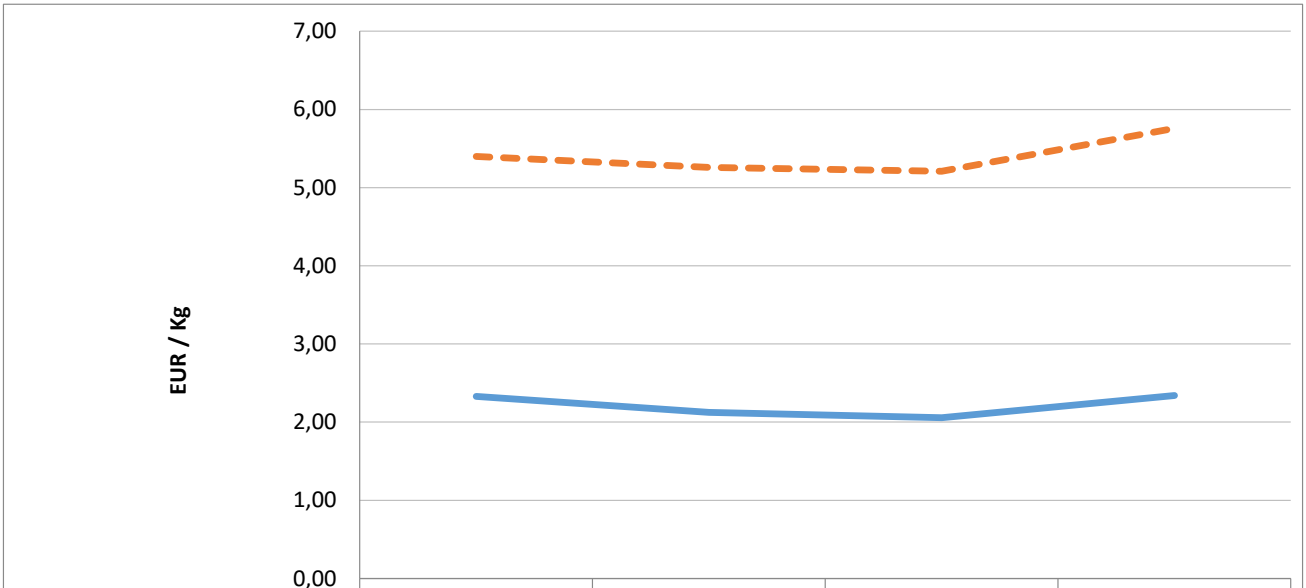
Izvoz

Obujam izvoza iz EU-a znatno je manji u usporedbi s uvozom. U 2021. EU je izvezao 25 421 tona meda u ukupnoj vrijednosti od 146,4 milijuna EUR, što čini oko 15 % uvezene količine. Glavna

[12] COM_COM(2019)0635_EN.pdf (europa.eu)
[13] Stopa samodostatnosti = proizvodnja EU-a / (proizvodnja + uvoz – izvoz)
[14] Izvor podataka o trgovini: EUROSTAT Comext, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics

tržišta za med iz EU-a su Ujedinjena Kraljevina, Švicarska, Saudijska Arabija, SAD i Japan. U 2021. prosječna izvozna cijena meda iznosila je 5,76 EUR po kilogramu.

Slika 1.: Prosječne cijene meda uvezenog u EU i izvezenog iz EU-a

	2018.	2019.	2020.	2021.
Prosječna uvozna cijena	2,33	2,13	2,06	2,34
Prosječna izvozna cijena	5,40	5,26	5,21	5,76

Izvor : Eurostat Comext

4. PROVEDBA NACIONALNIH PČELARSKIH PROGRAMA

4.1. Pravna osnova

Pravnu osnovu za nacionalne pčelarske programe 2020.–2022. čine članci od 55. do 57. Uredbe o ZOT-u, dopunjene:

- Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2015/1366, izmijenjenom Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2021/580[15], i
- Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2015/1368, izmijenjenom Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2021/166[16].

Programi za pčelarske godine 2020.–2022. i njihovo financiranje odobreni su Provedbenom odlukom Komisije (EU) 2019/974 od 12. lipnja 2019.[17] Ti su programi izmijenjeni 2021. kako bi se produljili do kraja 2022. i kako bi se godišnji proračun povećao s 40 milijuna EUR na 60 milijuna EUR (što

[15] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/580 od 1. veljače 2021. o izmjeni Delegirane uredbe (EU) 2015/1366 u pogledu osnove za dodjelu financijskog doprinosa Unije u sektoru pčelarstva, SL L 124, 12.4.2021., str. 1.
[16] Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/166 od 10. veljače 2021. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2015/1368 u pogledu produljenja nacionalnih programa u sektoru pčelarstva, SL L 48, 11.2.2021., str. 1.
[17] Provedbena odluka Komisije (EU) 2019/974 od 12. lipnja 2019. o odobrenju nacionalnih programa za poboljšanje proizvodnje i stavljanja na tržište pčelarskih proizvoda koje dostavljaju države članice u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (priopćeno pod brojem dokumenta C(2019) 4177), SL L 157, 14.6.2019., str. 28.

predstavlja doprinos EU-a). Izmijenjeni programi odobreni su Provedbenom odlukom Komisije (EU) 2021/974 od 9. lipnja 2021.[18]

4.2. Ciljevi i mjere

Glavni je cilj tih programa poboljšavanje općih uvjeta za proizvodnju i stavljanje na tržište pčelarskih proizvoda u EU-u. Reforma ZPP-a 2013. donijela je promjene tih programa kako bi se prihvatljive mjere prilagodile potrebama sektora, a raspodjela sredstava EU-a poboljšala unaprjeđenjem metoda koje države članice upotrebljavaju za procjenu broja košnica na svojem državnom području. Prihvatljive mjere za programe za razdoblje 2020.–2022. temelje se na istim mjerama dostupnima za programe za razdoblje 2017.–2019. i opisane su u nastavku.

(a) **Tehnička pomoć pčelarima i organizacijama pčelara.** Države članice koriste tu mjeru za financiranje osposobljavanja, organiziranje tečajeva i tiskanje obrazovnih brošura, kao i za kupnju tehničke opreme za proizvodnju i primarnu preradu meda te za pružanje posebne potpore mladim pčelarima.

(b) **Suzbijanje štetnika u košnicama i bolesti pčela, naročito varooze.** Područje primjene te mjere već je prošireno u prethodnom programu za borbu protiv drugih štetnika i bolesti, uz varoozu, kao što su azijski stršljen (*Vespa velutina*) i mali kornjaš košnice (*Aethina tumida*). Međutim, većina programa i dalje je usmjerena na borbu protiv varooze podupiranjem mjera za smanjenje broja parazita i informiranjem pčelara o potrebi i metodama suzbijanja grinje varoe.

(c) **Racionalizacija sezonskog premještanja pčela.** Potpora mjerama za pomoć u upravljanju sezonskim premještanjem, kao što su rad na identifikaciji košnica i okvira, upravljanje registrom sezonskog premještanja, ulaganje u materijale i opremu kojima se olakšava premještanje pčela te mapiranje vrsta cvijeća.

(d) **Mjere za potporu laboratorijima za analizu pčelarskih proizvoda u cilju pomoći pčelarima da svoje proizvode plasiraju na tržište i povećaju njihovu vrijednost.** Područje primjene te mjere (iako se uglavnom koristi za financiranje analize fizikalno-kemijskih svojstava meda) obuhvaća i druge pčelarske proizvode[19], kao što su matična mliječ, pelud, propolis i pčelinji vosak. Te informacije pčelarima omogućuju da bolje plasiraju svoje proizvode na tržište i povećaju vrijednost svojih proizvoda.

(e) **Mjere za potporu obnovi košnica.** Tom se mjerom pruža pomoć za pokrivanje gubitaka pčela, čime se izbjegava pad proizvodnje. Sredstva se uglavnom koriste za kupnju pčelinjih zajednica, matica ili novih košnica te za promicanje proizvodnje pčelinjih matica, posebno autohtonih pasmina.

(f) **Suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa primijenjenih istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda.** Time se državama članicama omogućuje financiranje

[18]Provedbena odluka Komisije (EU) 2021/974 od 9. lipnja 2021. o odobrenju nacionalnih programa za poboljšanje proizvodnje i stavljanja na tržište pčelarskih proizvoda koje dostavljaju države članice u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (priopćeno pod brojem dokumenta C(2021) 4021), SL L 215, 17.6.2021., str. 37.

[19] Pčelarski proizvodi obuhvaćeni pčelarskim programima navedeni su u dijelu XXII. Priloga I. Uredbi (EU) br. 1308/2013, a to su med, matična mliječ, propolis i pčelinji vosak.

posebnih istraživačkih projekata usmjerenih na poboljšavanje pčelarstva, proizvodnje ili kvalitete meda te širenje informacija o rezultatima takvih projekata.

(g) **Praćenje tržišta.** Tom potporom financira se praćenje tržišta pčelarskih proizvoda i njihovih cijena kako bi se poboljšali uvjeti proizvodnje i poduprle nacionalne strategije za praćenje tržišta.

(h) **Povećanje kvalitete proizvoda s ciljem iskorištavanja potencijala proizvoda na tržištu.** Tim sredstvima podupiru se mjere za razvoj tržišnog potencijala meda i ostalih pčelarskih proizvoda.

4.3. Proračun EU-a za nacionalne pčelarske programe i stopa korištenja

Sredstva EU-a namijenjena sektoru pčelarstva povećala su se s 36 milijuna EUR godišnje za pčelarske programe u razdoblju od 2017. do 2019. na 40 milijuna EUR[20] godišnje u okviru programa u razdoblju od 2020. do 2022. Izmjenama iz 2021. programi su produljeni, a dodijeljena proračunska sredstva povećana su na 60 milijuna EUR od 2021.

Doprinos EU-a pčelarskim programima iznosi 50 % rashoda država članica. Za pčelarske godine od 2020. do 2022. nacionalnim pčelarskim programima u EU-u bila su dostupna sredstva u iznosu od 318,9 milijuna EUR[21], što je 48 % više od raspoloživih sredstava za razdoblje od 2017. do 2019. Polovinu tog iznosa čini doprinos EU-a, a drugu polovinu sufinanciranje država članica.

Iako financijska sredstva nisu u potpunosti iskorištena, stopa apsorpcije u 2019. i 2020. bila je i dalje relativno visoka, ali je u 2021. znatno pala. Pad stope korištenja u 2021. može se objasniti znatnim povećanjem dodijeljenih proračunskih sredstava i malo prekasnom izmjenom programa za apsorpciju tih sredstava, s obzirom na to da su prijavljeni u ožujku 2021. i odobreni u lipnju 2021. Iako su države članice u 2020. obaviještene o predstojećim izmjenama i potaknute da u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste sredstva u 2021., nekoliko država članica imalo je poteškoća s apsorpcijom povećanih sredstava, posebno one koje su primile znatno veća sredstva nego u 2019. Za razliku od 2020. u kojoj je 21 država članica imala stopu apsorpcije od 80 % ili veću, a samo šest ih je bilo ispod razine od 80 %, u 2021. samo je 11 država članica ostvarilo stopu apsorpcije od 80 % ili veću, a 16 ih je bilo ispod razine od 80 %. U tablici 1. daje se pregled financijskih sredstava EU-a i stopa izvršenja za pčelarske programe u razdoblju od 2020. do 2022. i u pčelarskoj godini 2019. (za koju podaci nisu bili dostupni u trenutku objave zadnjeg izvješća 17. prosinca 2019.).

[20] Ukupni doprinos EU-a za EU-28, uključujući Ujedinjenu Kraljevinu.
[21] Ukupni iznos za EU-27 bez Ujedinjene Kraljevine.

Tablica 1.: Financiranje sredstvima EU-a i stopa korištenja za pčelarske programe

Dostupna sredstva EU-a za	Pčelarska godina 2019. Programi za razdoblje 2017.–2019.	Pčelarska godina 2020. Programi za razdoblje 2020.–2022.	Pčelarska godina 2021. Programi za razdoblje 2020.–2022.	Pčelarska godina 2022. Programi za razdoblje 2020.–2022.	Financijska godina 2023. za intervencije u pčelarstvu na temelju strateških planova u okviru ZPP-a siječanj – listopad 2023.
u EUR	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Iznos sredstava EU-a koji su iskoristile države članice u EUR*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	Bit će prijavljeno do 31. prosinca 2023.	Bit će prijavljeno do 15. lipnja 2024.
Stopa izvršenja	94 %	91 %	78 %		

**Izvor: Godišnja izvješća o provedbi država članica podnesena u skladu s člankom 10. Uredbe (EU) 2015/1368.*

4.4. Dodjela doprinosa EU-a po državi članici

Pravila za izračunavanje dodjele doprinosa EU-a pčelarskim programima, kako je utvrđeno u članku 4. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/1366, temelje se na udjelu košnica koje je prijavila svaka država članica koja sudjeluje u programu, uz utvrđeni minimalni doprinos EU-a od 25 000 EUR po programu. Međutim, ako određena država članica zatraži manji iznos od onog na koji ima pravo na temelju broja košnica, preostala sredstva Unije mogu se rasporediti državama članicama koje su zatražile više sredstava od njihova teoretskog udjela u sredstvima.

U skladu s člankom 4. Uredbe (EU) 2015/1366 sredstva EU-a za pčelarske programe za razdoblje 2020.–2022 prijavljene u 2019. dodijeljena su na temelju broja košnica koji su države članice prijavile 2017. i 2018. Od 2021. nadalje povećani doprinosi EU-a dodijeljeni su kako je utvrđeno u Prilogu 10. Uredbi o strateškim planovima u okviru ZPP-a (Uredba (EU) 2021/2115)[24]. Te su dodjele izračunane na temelju broja košnica koji su države članice prijavile 2013. u svojim pčelarskim

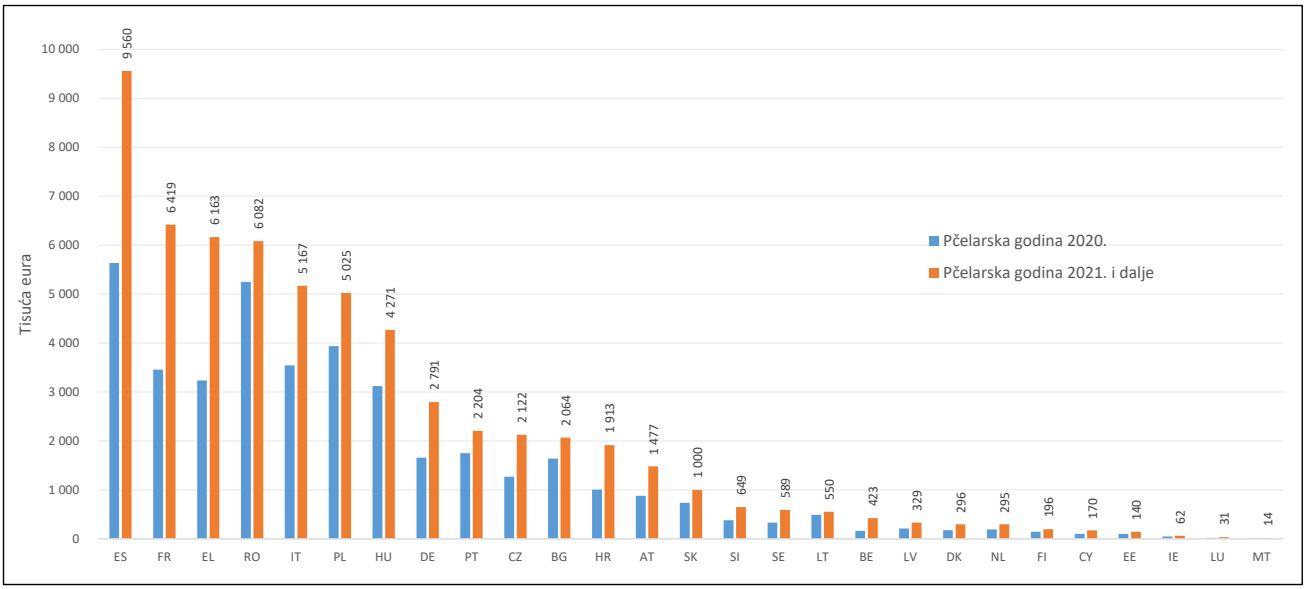
[22] Doprinos EU-a za EU-27, bez Ujedinjene Kraljevine.

[23] Proračun za financijsku godinu 2023. može se upotrijebiti i za plaćanje za mjere provedene od 1. kolovoza 2022. do 31. prosinca 2022., kako je objašnjeno u odjeljku 6.

[24] Uredba (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013, SL L 435, 6.12.2021., str. 1.

programima za razdoblje 2014.–2016. i prilagođene na temelju zahtjeva za financiranje u programskom razdoblju 2017.–2019.[25]

Slika 2.: Dodjela doprinosa Unije po državi članici za pčelarske godine 2020.–2022.

Izvor: Provedbena odluka Komisije (EU) 2019/974 (za 2020.) i Provedbena odluka Komisije 2021/974 (za 2021. i 2022.).

4.5. Nastali rashodi po vrsti mjere

Na temelju članka 10. Uredbe 2015/1368 države članice do 15. ožujka svake godine trebaju dostaviti godišnje izvješće o provedbi za prethodnu pčelarsku godinu. Prva dva godišnja izvješća, koja odgovaraju pčelarskim godinama 2020.[26] i 2021.[27], dostavljena su 2021. i 2022. Raščlamba rashoda po vrsti mjere za pčelarsku godinu 2021. prikazana je u grafikonu u nastavku *(slika 3.)*. Za usporedbu, na slici 4. prikazana je slična raščlamba po vrsti mjere za pčelarsku godinu 2020., što pokazuje da je ukupna raspodjela, izmjerena kao postotak, bila slična.

U 2021. 54 % dostupnih financijskih sredstava odnosilo se na dvije mjere (**tehnička pomoć** i **suzbijanje štetnika u košnicama**). U 2020., slično kao i prethodnih godina, ukupna stopa za te mjere iznosila je skoro 60 %. To je jasan pokazatelj stalne potrebe za usavršavanjem pčelara i ulaganjem u pčelarsku opremu koja se podupire u okviru mjere A (tehnička pomoć) i pčelarske prakse za suzbijanje bolesti i štetnika u košnicama koje se podupiru u okviru mjere B (suzbijanje štetnika u košnicama i bolesti pčela).

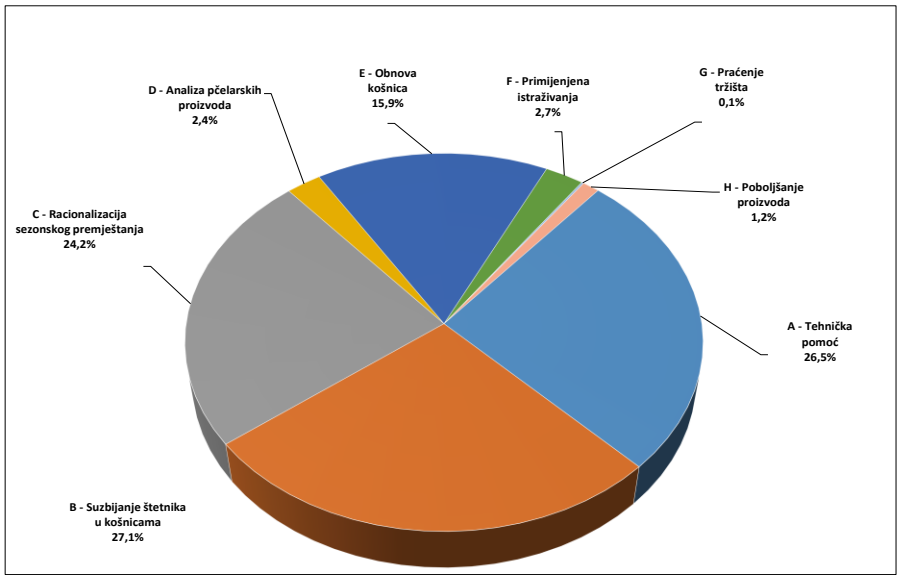
[25] Članak 1. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2021/580.
[26] Razdoblje od 1. kolovoza 2019. do 31. srpnja 2020.
[27] Razdoblje od 1. kolovoza 2020. do 31. srpnja 2021.

Slično kao prethodnih godina, sljedeće dvije najpopularnije mjere bile su **racionalizacija sezonskog premještanja pčela** i **obnova košnica**, na koje se odnosilo 40 % ukupnih rashoda država članica u 2021. i 34 % u 2020. U nekoliko država članica sezonsko premještanje pčela ključna je pčelarska praksa koja je nužna za zadovoljavanje prehrambenih potreba pčela medarica u cijeloj pčelarskoj sezoni te za osiguravanje usluga oprašivanja.

Mjere potpore za provedbu **primijenjenih istraživanja** i **analize meda** bile su na petom i šestom mjestu te su 2021. primile 2,7 % i 2,4 % dostupnih sredstava.

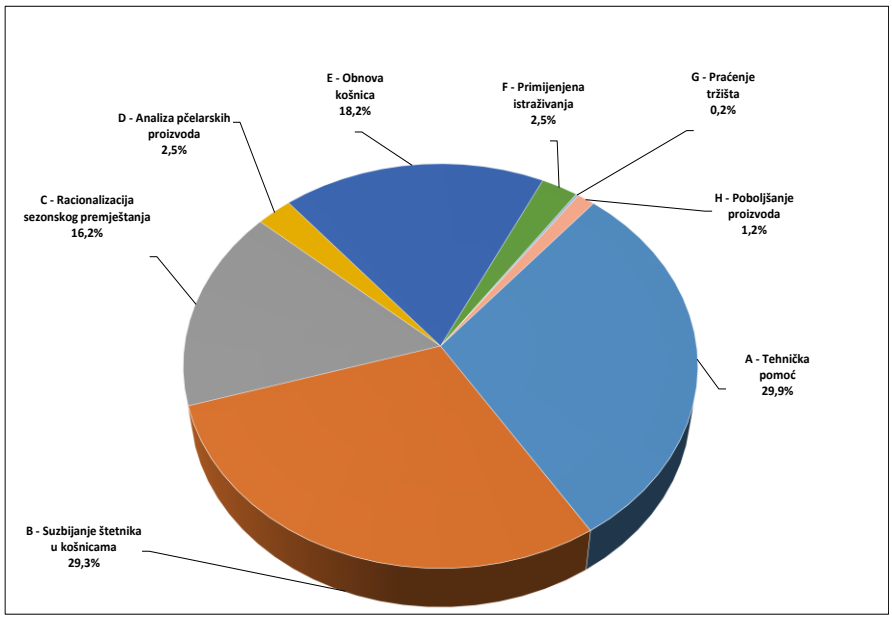
Mjere potpore za **poboljšanje proizvoda** i **praćenje tržišta**, koje su prvi put uvedene u programu za razdoblje 2017.–2019., zajedno su primile manje od 2 % financijskih sredstava u 2020. i 2021.

Slika 3.: Rashodi u postocima po mjeri u pčelarskoj godini 2021.

Izvor: Godišnje izvješće o provedbi država članica za 2021.

Slika 4.: Rashodi u postocima po mjeri u pčelarskoj godini 2020.

Izvor: Godišnje izvješće o provedbi država članica za 2020.

5. METODE UPOTRIJEBLJENE ZA ODREĐIVANJE BROJA KOŠNICA

U skladu s člankom 3. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/1366, od 2017. države članice koje dostavljaju pčelarske programe dužne su svake godine obavijestiti Komisiju o broju košnica spremnih za prezimljavanje na svojem državnom području. Osim toga, u skladu s člankom 2. te uredbe države članice moraju imati pouzdanu metodu za određivanje tog broja, koja mora biti opisana u njihovim pčelarskim programima. Ta delegirana uredba donesena je 2015. na temelju ovlasti iz članka 56. stavka 1. točke (b) Uredbe o ZOT-u i u njoj je broj košnica utvrđen kao osnova za dodjelu financijskog doprinosa EU-a pčelarskim programima država članica.

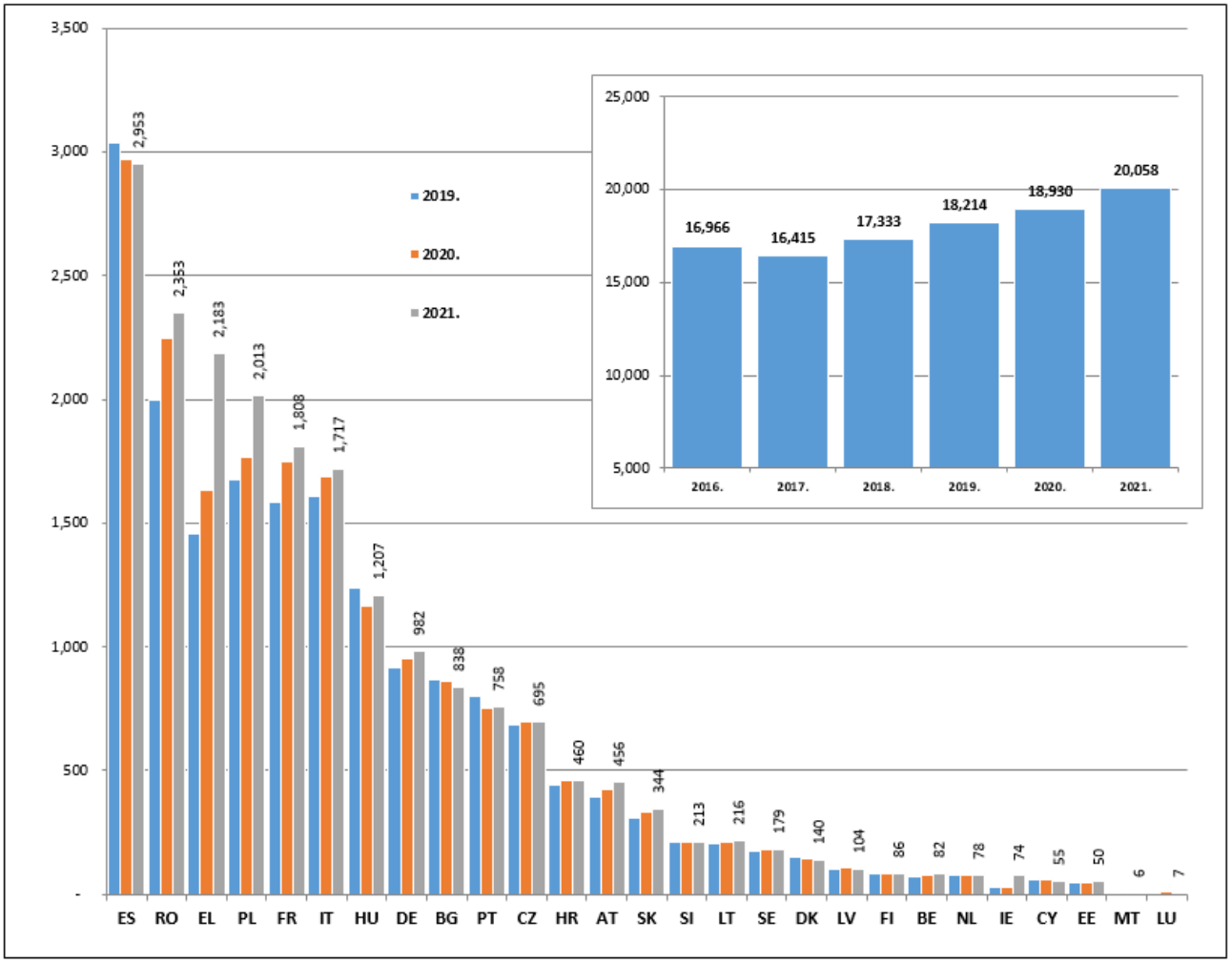
Njome je utvrđena i definicija „košnice” kao „jedinica koja sadržava koloniju pčela medarica, koja se koristi za proizvodnju meda, ostalih proizvoda pčelarstva ili rasplodnog materijala pčela medarica, i sve elemente potrebne za njihovo preživljavanje”.

Iako se u strateškim planovima u okviru ZPP-a godišnja dodjela financijskih sredstava državama članicama više neće temeljiti na broju prijavljenih košnica, i dalje je važno znati broj košnica u državama članicama. Ta je informacija potrebna kako bi se mogla pratiti kretanja u sektoru, ocijeniti učinak potpore i informirati europske građane. Za potrebe budućih planova u okviru ZPP-a, u skladu s člancima od 36. do 38. Uredbe (EU) 2022/126[28] države članice dužne su u svoj strateški plan uključiti opis pouzdane metode za izračunavanje broja košnica spremnih za prezimljavanje te svake godine do 15. lipnja dostaviti obavijest o broju košnica. Te metode izračuna koje su države članice navele u programima za razdoblje 2020.–2022. i u strateškim planovima nisu se znatnije mijenjale u odnosu na prve metode navedene u pčelarskim programima za razdoblje 2017.–2019., koje su opisane u prethodnom izvješću od 17. prosinca 2019.

Budući da prije početka primjene tog delegiranog akta nije bilo usklađenog pravila o tim aspektima, broj košnica prijavljen prije njegova početka primjene u 2017. ne može se izravno usporediti s brojem košnica prijavljenim nakon 15. ožujka 2017. Ipak, dugoročni povijesni trend pokazuje da se broj košnica u Europskoj uniji iz godine u godinu povećavao, kako je prikazano na slici 5. Taj pozitivan trend vidljiv je u gotovo svim državama članicama.

[28]Delegirana uredba Komisije (EU) 2022/126 od 7. prosinca 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća dodatnim zahtjevima za određene vrste intervencija koje države članice određuju u svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a za razdoblje od 2023. do 2027. na temelju te uredbe i pravilima o omjeru za standard 1 za dobre poljoprivredne i okolišne uvjete (GAEC), SL L 20, 31.1.2022., str. 52.

Slika 5.: Kretanje broja košnica u EU-u u tisućama

Izvor: Godišnja obavijest država članica o broju košnica spremnih za prezimljavanje na njihovu državnom području.

6. PČELARSTVO U STRATEŠKIM PLANOVIMA U OKVIRU ZPP-a NAKON 2022.

Od 2023. potpora pčelarskom sektoru dodjeljivat će se u okviru intervencija u pčelarstvu uključenih u nacionalne strateške planove u okviru ZPP-a. Na temelju Uredbe o ZOT-u države članice mogle su provoditi pčelarske programe na dobrovoljnoj osnovi, ali od 2023. njihova će provedba biti obvezna. Uključivanjem pčelarstva u strateške planove u okviru ZPP-a povećat će se vidljivost sektora pčelarstva i uzeti u obzir njegov doprinos postizanju općih ciljeva zajedničke poljoprivredne politike.

Financiranje intervencija u pčelarstvu, kako je utvrđeno u Prilogu X. Uredbi o strateškim planovima u okviru ZPP-a, ostat će nepromijenjeno u razdoblju od 2023. do 2025. i iznosit će 60 milijuna EUR po financijskoj godini. Proračunom za 2023. obuhvatit će se intervencije u pčelarstvu koje se

provode u okviru strateških planova (i plaćaju u razdoblju od 1. siječnja 2023. do 15. listopada 2023.) i mjere u pčelarstvu provedene od 1. kolovoza 2022. do 31. prosinca 2022. u okviru aktualnih pčelarskih programa (koje se plaćaju u razdoblju od 16. listopada 2022. do 15. listopada 2023.). Isto tako, financijskim omotnicama za kasnije financijske godine pokrit će se rashodi za intervencije u pčelarstvu koje se provode u okviru strateških planova te mogući preostali rashodi za mjere u pčelarstvu provedene u okviru aktualnih pčelarskih programa. Nekoliko država članica, kako je navedeno u njihovim strateškim planovima, upotrijebit će financijska sredstva koja će im se dodijeliti za 2023. za plaćanje mjera provedenih u zadnjih pet mjeseci 2022. Izmjenom uvedenom strateškim planovima omogućeno je da države članice povećaju svoju stopu sufinanciranja s obvezne minimalne stope od 50 % na najviše 70 % i tako dodatno povećaju dostupna financijska sredstva. Za to su se odlučile tri države članice (BG, IT, LU), a ostale su zadržale obveznu minimalnu stopu sufinanciranja od 50 %.

Uspostavom intervencija u pčelarstvu za razdoblje od 2023. do 2027. u okviru strateškog plana države članice moraju raditi na ostvarivanju barem jednog od specifičnih ciljeva ZPP-a (članak 6. stavak 1. Uredbe (EU) 2021/2115).

Slično kao u aktualnim programima, potpora pčelarstvu pružat će se u okviru niza intervencija koje će države članice izraditi u suradnji s predstavnicima organizacija u području pčelarstva. Države članice mogu birati između sedam vrsta intervencija iz članka 55. Uredbe (EU) 2021/2115 navedenih u nastavku, koje se nastavljaju na prethodne mjere na temelju Uredbe o ZOT-u i kojima se dodatno proširuje opseg potpore. Riječ je o sljedećim intervencijama:

(a) usluge savjetovanja, tehnička pomoć, osposobljavanje, informacije i razmjena najboljih praksi, među ostalim umrežavanjem, za pčelare i organizacije pčelara;

(b) ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu kao i druga djelovanja, uključujući:

i) suzbijanje štetnika u košnicama i bolesti pčela, posebno varooze;
ii) sprečavanje štete koju uzrokuju nepovoljne klimatske prilike i promicanje razvoja i primjene upravljačkih praksi prilagođenih promjenjivim klimatskim uvjetima;
iii) obnovu košnica u Uniji, uključujući uzgoj pčela;
iv) racionalizaciju sezonskog premještanja pčela;

(c) djelovanja za potporu laboratorijima za analizu pčelarskih proizvoda, gubitka pčela ili pada produktivnosti te analizu tvari koje su potencijalno toksične za pčele;

(d) djelovanja za očuvanje ili povećanje postojećeg broja košnica u Uniji, uključujući uzgoj pčela;

(e) suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu programa istraživanja u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda;

(f) promidžba, komunikacija i marketing, uključujući djelovanja za praćenje tržišta i aktivnosti osobito usmjerene na podizanje svijesti potrošača o kvaliteti pčelarskih proizvoda;

(g) djelovanja za poboljšanje kvalitete proizvoda.

7. ZAKLJUČAK

U EU-u su svi svjesni važnosti potpore pčelarstvu, od institucija EU-a i nacionalnih i regionalnih tijela do šire javnosti. Iako su pčelarski programi u proteklim godinama bili dobrovoljni, provodile su

ih sve države članice, u bliskoj suradnji sa sektorom i njegovim predstavnicima. Uključivanjem potpore pčelarstvu u strateške planove u okviru ZPP-a kao obvezne komponente za sve države članice dodatno se naglašava važnost tog sektora i priznaje njegov doprinos specifičnim ciljevima ZPP-a, posebno poboljšanju bioraznolikosti i očuvanju staništa. Osim toga, uzima se u obzir dragocjen doprinos tih programa svladavanju sve većih izazova s kojima se suočava pčelarstvo, posebno u kontekstu klimatskih promjena.

Izbor dostupnih mjera s vremenom se povećao, posebno uvođenjem najnovijih vrsta intervencija iz Uredbe o strateškim planovima u okviru ZPP-a. Tim se intervencijama proširuju i poboljšavaju prethodne mjere i povećavaju mogućnosti djelovanja kako bi se zadovoljile potrebe sektora u svim državama članicama. Osim toga, znatnim povećanjem financijskih sredstava od 2021. i pružanjem mogućnosti državama članicama da povećaju nacionalno sufinanciranje trebali bi se osigurati resursi koji su tom sektoru potrebni za poboljšanje proizvodnje i stavljanja na tržište pčelarskih proizvoda i zadovoljiti različite potrebe pčelara diljem EU-a. To su dobre pretpostavke za daljnju visoku iskorištenost dostupnih sredstava u svim državama članicama.

Dobar pokazatelj pozitivnog učinka tih programa na sektor je broj košnica, koji se iz godine u godinu povećava. Međutim, to nije uvijek popraćeno povećanjem proizvodnje, koja, među ostalim, uvelike ovisi o klimatskim uvjetima. Ukupna profitabilnost sektora ovisi i o mogućnosti pčelara da postignu poštenu cijenu za svoj proizvod. Prosječne cijene meda u EU-u nisu se znatnije povećale posljednjih godina, dok troškovi proizvodnje kontinuirano rastu, a uvozne cijene padaju. Brojni izazovi u pčelarstvu mogu se prevladati samo zajedničkih naporima. Sve to dodatno naglašava potrebu za kontinuiranom potporom sektoru pčelarstva, posebno s obzirom na iznimnu važnost pčela za poljoprivredu i okoliš.